

## V pričakovanju plime

Ob sprejetju zakona o rezervatu Škocjanski zatok

## In expectation of the tide

An act on the Škocjan Inlet Reserve passed at last

Pred sedemnajstimi leti smo v Acrocephalusu (št.7) poročali o prvem zavarovanem močvirju v Sloveniji. Takrat, leta 1981, je Skupščina občine Kranj z odlokom zavarovala glinokopno močvirje Bobovek. Zdaj je Republika Slovenija z zakonom zavarovala slano močvirje v Škocjanskem zatoku. Po tem bi lahko sklepali, da se močvirjem v Sloveniji godi vse bolje in

bolje. Morda se bodo nekega pomladnega dne v prihodnjem stoletju kot mokrišča znašla celo v ustavi.

Zakona o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, objavljen je v Uradnem listu Republike Slovenije z dne 13.3.1998, zaradi dolžine ne bomo ponatiskovali, vsekakor pa si v našem uvodniku zasluži komentar. Z izdajo tega zakona je vlada presenetila vse,



nenehno taktizirajoče lokalne politike, mencajoče regionalne naravovarstvenike in celo za zavarovanje najbolj iskreno zavzemajoče se ornitologe. Minister Gantar je tako v slovenskem varstvu narave potegnil potezo stoletja.

Osupli lokalni politiki so pohiteli z izjavami, kot je bila ta, da pri urejanju Škocjanskega rezervata ne smemo pozabiti na rekreacijske, parkovne in sprehajalne površine, s čimer so pokazali, da še zdaj ne vedo, za kaj pri tem zavarovanju gre. Regionalnim naravovarstvenikom je kot vedno tudi tokrat padla sekira v med, saj jim zakon kot državnim podanikom izrecno podarja strokovno varstvo. Naivni ornitologi pa si obetamo, da nam bo ostalo vsaj upravljanje rezervata, ki pa ima z ornitologijo bolj malo opraviti. Koncesija za upravljanje bo namreč podeljena za povsem upravne naloge, kot so "izvajanje" varstvenega režima, pripravljanje letnega programa, spremljanje in analiziranje naravnih vrednot, upravljanje zemljišč, vzdrževanje objektov, izdajanje publikacij, zbiranje dokumentacije, sodelovanje pri mednarodnih projektih in organizacija nadzorne službe. Le terenski obhodi bodo zanesljivo ostali v rokah amaterjev.

Pričujoči zakon je prvi zakonski predpis v državi Sloveniji, ki izrecno govori o vzpostavitvi primernih pogojev (jezikovno pravilno bi moralo pisati razmer) za življenje rastlin in živali in ne ponavlja floskul o teh bitjih kot indikatorjih ogroženosti nekih višjih organizmov. Kljub temu v zakonu pogrešam izrecno navedbo razlogov oziroma ciljev, zaradi katerih je bil rezervat ustanovljen. Videti je, da je zakonodajalec na to kratko malo pozabil. Tako je prav smešna 2.točka prvega odstavka 11.člena v poglavju Varstvo, razvoj in upravljanje rezervata, kjer piše, da vlada Republike Slovenije sprejme "načine uresničevanja ciljev varstva in razvoja, določenih z zakonom", ko pa teh ciljev varstva in razvoja ni najti nikjer. Tako nikjer ne piše, da je rezervat ustanovljen med drugim tudi za ptice, da bi tu lahko nemoteno počivale in se razmnoževale. Sploh so ptice v zakonu omenjene bolj mimogrede na enem samem mestu (v 6. členu).

Prav tako pa ni nikjer v zakonu omenjen poglobitni krivec za nastale bedne razmere, v katerih se rojeva rezervat. To je Luka Koper, ki je tri desetletja krojila usodo zatoka s tem,



Škocjanski zatok,  
junij 1991  
(I. Geister)

da ga je zasipavala z luškimi odpadki, refulom in gradbenim materialom in ga v prostoru, ki si ga je z ograjo zamejila, zasipava še danes. Če ne verjamete, pridite pogledat. Zato mislim, da je največja napaka tega zakona, da temu največjemu onesnaževalcu morskega obrežja na Slovenskem ni naložil povračila v prvotno stanje. Seveda pri tem nimam prav. Luka Koper je onesnaževala naše morsko obrežje in ga še vedno onesnažuje s privolitvijo države in država je, kot je videti, tiho priznavajoč napako zdaj pripravljena plačati stroške čiščenja, če že vzpostavitev v prejšnje stanje zdaj ni mogoče.

Pač pa je na dveh mestih v zakonu omenjen drug poglobitveni krivec sedanjega bednega položaja zatoka, čeprav res ne v vlogi pravnega subjekta, ki bi mu bila z zakonom naložena sanacija katastrofalnih razmer, temveč v vlogi prišepetalca. To je Mestna občina Koper, ki po zakonu vladi prišepetava tako pri sprejemanju programa varstva in razvoja rezervata kot pri sprejemanju prostorskega izvedbenega akta. Tako pač razumem zakonsko formulacijo, da vlada te dokumente sprejema "po predhodnem mne-

nju" koprskih občine. Vsi, ki smo se zavzemali za zaščito Škocjanskega zatoka, najbrž ne bomo tako hitro pozabili, kakšno je bilo "predhodno mnenje" matične občine med desetletja trajajočim uničevanjem tega naravnega fenomena.

Zakon o ohranitvi preostanka Škocjanskega zatoka bo mestu Koper, ki ga je od nekdaj od vseh strani oblivalo morje, vrnilo vsaj kanček tistega predvčerajšnjim, v obdobju fašizma in komunizma, zapravljenega dostojanstva, ki se mu reče zgodovinska prepoznavnost. Ko bi slovensko geografsko telo po drugi svetovni vojni ne bilo izgubilo mesta Trst, koprskih luke sploh ne bi bilo treba graditi in bi bil Koper nemara ostal otok. Sedaj se na dobršnem delu izsušenega morja razprostirajo avtomobilske jasli in lenobno poležavajoča industrijska cona. Tako nam ne preostane nič drugega, kot da počakamo, da ta otroško pubertetna doba mine.

Potemtakem bi smeli reči, da smo v obdobju pričakovanja nekakšne prostorske zrelosti. Projekt renaturacije Škocjanskega zatoka je zato pravi izziv.

*Iztok Geister*

Škocjanski zatok,  
september 1997  
(I. Geister)

